

Türkiye’de Üniversite Öğrencisi Olmak: Şehir Halkı, Türk ve Uluslararası Öğrenciler Bağlamında Karşılaştırmalı Bir Alan Araştırması

Being an international university student in Turkey: comparative field study on city population and Turkish and international students

Hasan Bacanlı¹, Yavuz Erişen², Nadir Çeliköz², Mehmet Ali Dombaycı³, Engin Karadağ⁴, Metin Toprak⁵, Mehmet Şahin², M. Akif Kireççi⁶

¹Üsküdar Üniversitesi, İstanbul; ²Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul; ³Gazi Üniversitesi, Ankara; ⁴Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir; ⁵İstanbul Üniversitesi, İstanbul; ⁶İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Ankara

Özet

Bu çalışmada, Türk ve uluslararası üniversite öğrencilerinin eğitim gördükleri şehre, şehir halkının ise bu öğrencilere karşı tutumlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Kesitsel desende tasarlanan çalışmada nicel araştırma yaklaşımı desenlerinden tarama deseni kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 1055 uluslararası üniversite öğrencisi, 1306 Türk üniversite öğrencisi ve bu öğrencilerin öğrenim gördükleri şehirlerdeki 1003 vatandaş oluşturmuştur. Araştırmada veriler, araştırma kapsamında geliştirilen üç tutum ölçeğiyle elde edilmiş olup elde edilen verilerin çözümlenmesinde t-testi ve ANOVA analizi kullanılmıştır. Bulgular, Türk öğrencilerin öğrenim gördükleri şehre ilişkin tutumlarının orta, uluslararası öğrencilerin tutumlarının ise orta-üstü seviyede olduğunu; buna karşın şehir halkının ise üniversite öğrencilerine karşın alt-orta seviyede bir tutum sergilediğini göstermiştir. Ayrıca toplum tarafından öğrenci şehri (örneğin Bursa, İzmir, Eskişehir) olarak bilinen şehirlerde öğrenim görmek öğrencilerin şehre karşı tutumlarını pozitif etkilemektedir. Buna karşın özellikle İstanbul gibi geçim standardı yüksek, ulaşım ve barınma sorunun olduğu şehirler ise öğrencilerin şehre karşı tutumlarını negatif olarak etkilemektedir. Sonuç olarak üniversite eğitiminin kalitesini artırmak için sadece fiziksel yapılara ve eğitim içeriğinin kalitesine değil, üniversitenin bulunduğu şehirlerdeki illerdeki halkın öğrencilere karşı tutumlarının olumlu yönde geliştirilmesine de önem verilmelidir.

Anahtar sözcükler: Şehir halkı, tutum, uluslararası öğrenci, uluslararasılaşma, üniversite.

Abstract

In this study, we aimed to investigate comparatively the behaviors of Turkish and international university students towards the city they have their education and of the city population towards these students. We designed the study in cross-sectional pattern and used screening pattern as quantitative research pattern. The sample of the study included 1055 international university students, 1306 Turkish university students and 1003 individuals living in the cities that these students have their education. The data of the study were obtained through three behavioral scale developed for the study, and these data were analyzed by t-test and ANOVA analysis. The findings indicated that the behaviors of Turkish students towards the city were at mid-level and of international students were at mid-high level while the behaviors of the citizens towards university students were at low-mid level. Also, having education in cities known to be student cities (i.e. Bursa, İzmir, Eskişehir) by the people provides a positive contribution to the behaviors of students towards the city. On the other hand, the cities with high living standards and transportation and accommodation problems such as İstanbul provide a negative contribution to the behaviors of students towards the city. In conclusion, in order to improve the quality of university education, it is important not only to improve the physical structures and educational content but also to develop the behaviors of people living in related city towards students positively.

Keywords: City population, behavior, internationalization, international student, university.

Üniversiteler toplumsal gelişmeleri ve değişimleri tetikleyen en önemli kurumların başında gelmekte olup buldukları şehre ekonomik, sosyal ve kültürel

açıdan katkılar sağlamaktadır. Bu nedenle birçok ülkede üniversiteler, buldukları bölgeye sosyo-ekonomik açıdan canlılık kazandırmaları amacıyla gence geri kalmış/gelişmemiş şehirle-

İletişim / Correspondence:

Prof. Dr. Engin Karadağ
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi,
Eskişehir
e-posta: engin.karadağ@hotmail.com

Yükseköğretim Dergisi 2016;6(2):49–61. © 2016 Deomed

Geliş tarihi / Received: Ağustos / August 16, 2016; Kabul tarihi / Accepted: Kasım / November 30, 2016
Bu çevrimiçi makalenin atf künyesi / Please cite this online article as: Bacanlı, H., Erişen, Y., Çeliköz, N., Dombaycı, M. A., Karadağ, E., Toprak, M., Şahin, M., Kireççi, M. A. (2016). Türkiye’de üniversite öğrencisi olmak: Şehir halkı, Türk ve uluslararası öğrenciler bağlamında karşılaştırmalı bir alan araştırması. *Yükseköğretim Dergisi*, 6(2), 49–61. doi:10.2399/yod.16.007

Çevrimiçi erişim / Online available at: www.yuksekogretim.org • doi:10.2399/yod.16.007 • Karekod / QR code:

re kurulmuş olup yapılan çalışmalarda bu üniversitelerin şehirlere sosyo-ekonomik açıdan canlılık yarattığı ve şehrin gelişimine katkı sağladıkları saptanmıştır (Görkemli, 2011; Kaşlı ve Serel, 2008). Bu gelişime paralel olarak özellikle o şehre, şehir ve ülke dışından gelen öğrencilerin beraberinde getirdikleri kültürel öğelerle şehre; şehir halkı ise bu öğrencilere uyum sağlamaya çalışırlar. Bu durum bazen kültürel çatışmalara neden olabilmekte ve farklı kültüre sahip bireyler arasında yabancılaşma, birbirini yadırgama, kabul görmeme gibi sorunlar oluşabilmektedir.

Bu çalışmada temel olarak üniversitelerin uluslararasılaşması bağlamında Türk ve uluslararası öğrencilerin şehre, şehir halkının ise bu öğrencilere karşı tutumları belirlemeye çalışılmıştır. Araştırmada öncelikle yükseköğretimde uluslararasılaşma kavramı ele alınmış, daha sonra ise üniversite öğrencisi ve şehir ilişkisi değerlendirilip, üniversitesi öğrencileri ve şehir halkı üzerine hareketle öğrencilerin şehri ve şehir halkının ise öğrencileri nasıl değerlendirdikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Kavramı

Son yıllarda pek çok ülkede uluslararasılaşma konusuna olan ilgi artmakta, yükseköğretimde uluslararasılaşma yaklaşımları ve bu bağlamda gerçekleştirilecek etkinlikler gündeme daha fazla gelmektedir. Buna bağlı olarak uluslararasılaşma sorunları tartışılmakta ve bu konuda literatür oluşmaktadır.

Toplumsal ve ekonomik küreselleşme, eğitimi etkilediği gibi, eğitim de küreselleşmeyi etkilemiştir. Soğuk savaş döneminin sona ermesiyle birlikte Avrupa Topluluğu gibi bölgeselleşme süreçleri dikkate alındığında yükseköğretim sosyal, politik ve ekonomik gelişimin odağı haline gelmiştir. Yükseköğretim hem içeriden, hem de dışarıdan bu gelişmelerden etkilenmiş ve tarihsel olarak evrensel bilgi ve anlayışın merkezi olarak görülen rol tanımını gözden geçirme gereği ortaya çıkmıştır. Uluslararası eğitim, çok kültürlü eğitim, karşılaştırmalı eğitim, küresel eğitim gibi kavramlar bu gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkmış kavramlardır (Altbach ve Knight, 2007; Foskett ve Marinage, 2010; Polat ve Kılıç, 2013).

Son yıllarda uluslararasılaşma kavramı, yükseköğretim sistemi içerisinde çok sık olarak kullanılmaktadır. Her ne kadar çok fazla kullanılsa da, literatürde üzerinde uzlaşılmış net bir tanımına rastlanılmamıştır. Knight'a (2004) göre, uluslararasılaşma, genel olarak (i) öğrenci-öğretim elemanı değişimi, (ii) eğitim programları ve öğretim yöntemlerinin uluslararası bir boyuta sahip olması, (iii) uluslararası kuruluşlarla işbirliği içinde olma gibi faktörlerle ilişkilendirilmektedir. Geçmişten bugüne farklı şekillerde algılanan uluslararasılaşma kavramını tanımlamak zor bir iş olsa da, bu kapsamda bir takım tartışmaları yapmak için gereklidir.

Paige ve Mestenhauser (1999) uluslararasılaşmayı "...*biütünleyici, kültürlerarası, disiplinlerarası, kıyaslamalı, bilgi teknolojisi transferi, içeriksel ve bilgi inşasının küresel boyutlarını içeren karmaşık, çok boyutlu bir öğrenme süreci*" olarak tanımlamaktadır. Wächter (1999) ise uluslararasılaşmayı yükseköğretim kurumlarının öğretim, araştırma ve topluma hizmet fonksiyonlarına uluslararası boyutun sistematik olarak dâhil edilmesi olarak ele almaktadır.

Knight'a (2008) göre ulusal, sektörel ve kurumsal açıdan yükseköğretimin uluslararasılaşması; "*bir yükseköğretim kurumunun amaç, işlev ve sunduğu hizmetinin, kurumsal ve ulusal düzeyden uluslararası, kültürlerarası veya küresel bir boyutla entegrasyonunun gerçekleştiği süreçtir.*" Burada yapılan tanım içerisinde kullanılan bazı kavramlar özellikle tercih edilmiştir. *Süreç* kelimesi, yükseköğretim sisteminin durağan bir yapıda olmayıp, sürekli değişen ve ilerleyen bir konumda bulunmasından dolayı kullanılmıştır. *Entegrasyon* kelimesinin kullanım amacında ise, uluslararasılaşmanın sağlanması adına kurumlar ve ülkeler nezdinde belirli anlaşmaların hayata geçirilmesi ve bu kapsamda bir birleşme sağlanarak bu sürecin devamlılığının sağlanması düşünülmüştür. *Uluslararası* kavramı, ülkeler arasında bir takım ilişkilerin sağlanması, *kültürlerarası* kavramı, bu ülkeler arasındaki var olan kültür farklılıkları ve *küresel* kavramı da bu olayın doğasında küresel bir boyutun bulunmasından dolayı tercih edilmiştir. Bunların yanında, *amaç* ifadesi, yükseköğretim kurumunun sahip olduğu vizyona, *işlev* ifadesi, ulusal yükseköğretim sistemini şekillendiren unsurlara ve *sunulan hizmet* ifadesi ise ülke içine veya dışına eğitim programları ihraç etmeye yönelik kullanılmıştır. Anlaşılabileceği üzere, yükseköğretimin uluslararasılaşması kavramını tanımlarken kullanılan kavramlar tesadüf eseri olarak tercih edilmiş, tam aksine bir takım anlamları içerdikleri düşünülerek burada yer almıştır (Knight, 2004 ve 2008).

Üniversite-Şehir İlişkisi

1900'lü yıllardan itibaren özellikle Avrupa'da üniversiteler bir kalkınma aracı olarak görülmüş ve bu kapsamda üniversitelerin yaygınlaştırılmasına hız verilmiştir. Bu durumun en önemli nedeni üniversitelerin kurulduklarını şehirleri etkileme beklentileridir. Bu beklentiler: (i) bölgesel gelir, bölge ekonomik yapısı ve işgücü hareketliliğinde iyileşme sağlanması gibi *ekonomik beklentiler*; (ii) konut, sağlık olanakları, iletişim ve ulaşımında iyileşme gibi *sosyal ve fiziksel altyapı beklentileri*; (iii) kültürel etkinliklerin artması, yaşam kalitesinin iyileşmesi gibi *sosyal ve kültürel beklentiler* ve (iv) eğitime katılma oranında artış, doğum-ölüm oranında değişme, göçün azalması gibi *eğitimsel ve demografik beklentiler* olmak üzere dört başlık altında toplanabilir (Akçakanat, Çarıkçı ve Dulupçu, 2010; Ceyhan ve Güney, 2011; Ergun, 2014; Sürmeli, 2008).

Üniversiteler, kuruldukları şehirler için; insan kaynakları, bilgi, eğitim, iş ve sosyal hizmetler alanlarında katkı sağlayan en

önemli kurumlardan biridir. Bununla birlikte üniversiteler, hem yaptığı harcamalar, hem de istihdam ettiği personel ve sahip olduğu öğrenci dinamiği sayesinde şehir ekonomisine de çok büyük katkılar sağlamaktadır. Gerek üniversitelerde çalışan personelin gerekse öğrencilerin sosyal yaşantılarını devam ettirebilmeleri açısından yapmış oldukları harcamalar, şehir ekonomisinde büyük öneme sahiptir. Ayrıca üniversiteler kuruldukları şehrin sanayi kuruluşlarıyla işbirliği yaparak, sahip oldukları bilgi birikimini sanayi kesimine aktararak, daha etkin ve verimli olmaları için önemli katkılar sağlamaktadırlar (Akçakanat, Çarıkçı ve Dulupçu, 2010; Ceyhan ve Güney, 2011; Dalğar, Tunç ve Kaya, 2009; Ergun, 2014; Işık, 2008).

Üniversitelerin, nüfus yoğunluğu bakımından küçük şehirlere katkıları ve bu şehirlerdeki değişimleri daha fazladır. Özellikle genç nüfus, şehrin tüketim kalıplarını değiştirmekte ve şehirde daha önce olmayan birçok ekonomik faaliyet yaratırken, mevcut iş kollarının da gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Şehirlere kısa süreli göçlerle gelen bu nüfus, yoğun bir konut talebi yaratmakta ve bu durum şehirlerin alansal büyümesini de hızlandırmaktadır. Böylece, üniversite kurulan özellikle küçük ve orta büyüklükteki şehirler hızlı bir büyüme sürecine girebilmektedir. Bugüne kadar pek çok il ve hatta ilçede üniversite kurulması taleplerinin altında da işte bu gerçek yatmaktadır (Işık, 2008). Bu etkiler sadece ekonomik olmayıp sosyal ve kültürel düzeyde de sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Özellikle farklı kültürlerle sahip bireyler arasında her ne kadar karşılıklı etkileşimin olmakla birlikte özellikle küçük şehirlerde üniversitenin şehrin kültürel yapısına doğrudan etkileri olmakta, şehrin sosyo-kültürel hareketliliğine ve yaşam kalitesine katkıda bulunmaktadır (Huggins ve Cooke, 1997; Ricci, 1997).

Amaç

Yükseköğretim çalışmalarına ilişkin literatür irdelendiğinde, çalışmalarının yükseköğretimin yönetimi, yöneticilerin liderlik özellikleri ve öğrencilerin üniversite algılarını konularıyla sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu eksiklikten hareket edilerek hazırlanan bu araştırmanın amacı; Türk ve uluslararası üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri şehre, şehir halkının ise bu öğrencilere ilişkin tutumlarını karşılaştırmaktır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- Türk ve uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri şehre ilişkin tutumları nasıldır?
- Şehir halkının üniversite öğrencilerine ilişkin tutumlarını nasıldır?
- Türk ve uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri şehre ilişkin tutumları; *cinsiyet, yaş, öğrenim gördükleri il, konaklama durumları ve bursluluk* değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?
- Şehir halkının üniversite öğrencilerine ilişkin tutumları; *cinsiyet, yaş ve şehir* değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Desen

Türk ve uluslararası üniversite öğrencilerinin eğitim gördükleri şehre, şehir halkının ise bu öğrencilere ilişkin tutumlarını belirlenmesinin amaçlandığı bu araştırma kesitsel desende olup nicel araştırma yaklaşımlarından *tarama deseni* kullanılarak tasarlanmıştır. Tarama deseni, geçmişte görülen ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmemektedir. Önemli olan, onu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir (McMillan ve Schumacher, 2006).

Evren ve Örneklem

Bu araştırma üç farklı örneklem grubu üzerinde yürütülmüştür. Örneklem gruplarına ait bilgiler aşağıda sunulmuştur:

- Türk öğrencilerinin öğrenim gördükleri şehre ilişkin tutumlarının belirlenmesi çalışmasında, araştırmanın çalışılabilir evrenini Türkiye’deki örgün eğitime devam eden 3.200.540 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır (YÖK, 2016). Bu evren içerisinde İç Anadolu (Ankara ve Eskişehir), Ege (İzmir ve Manisa), Marmara (İstanbul ve Bursa), Karadeniz (Samsun), Doğu Anadolu (Erzurum) ve Güneydoğu Anadolu (Gaziantep) bölgelerindeki öğrenci yoğunluğu en yüksek olan şehirler seçildi. Daha sonra ise seçilen ildeki 31 üniversitede öğrenim gören ve rassal olarak belirlenen 1306 öğrenci ilk örneklem grubunu oluşturmuştur. Örneklem evreni temsil gücünü hesaplamada %1 güven aralığı ve %5 hata payı dikkate alındığında, 3.200.540 birimlik olan evreni temsil edecek olan minimum örneklem sayısı 664 olarak hesaplanmıştır (Hamburg, 1995). Elde edilen bu sonuca göre 1306 birimden oluşturulan örneklem evreni temsil gücünün yeterli olduğu söylenebilir.
- Uluslararası öğrencilerinin öğrenim gördükleri şehre ilişkin tutumlarının belirlenmesi çalışmasında, araştırmanın çalışılabilir evreni Türkiye’deki örgün eğitime devam eden 2453’ü Erasmus değişim öğrencisi olmak üzere 74.473 uluslararası uyruklu üniversite öğrencisinden oluşmaktadır (YÖK, 2016). Bu evren içerisinde yukarıda belirtilen 9 ildeki 31 üniversitede öğrenim gören 112 farklı ülke uyruklu 1.055 öğrenci ikinci örneklem grubunu oluşturmuştur. Örneklem evreni temsil gücünü hesaplamada %1 güven aralığı ve %5 hata payı dikkate alındığında, 74.473 birimlik olan evreni temsil edecek olan minimum örneklem sayısı 658 olarak hesaplanmıştır (Hamburg, 1995). Elde edilen bu sonuca göre 1.055 birimden oluşturulan örneklem evreni temsil gücünün yeterli olduğu söylenebilir.

■ Şehir halkının üniversite öğrencilerine ilişkin tutumlarını belirlemek için yapılan çalışmada, araştırmanın çalışılabilir evreni Türkiye’de yaşayan 77.695.904 kişiden oluşmaktadır (TUİK, 2016). Bu evren içerisinde 7 ilde (İstanbul, İzmir, Ankara, Erzurum, Gaziantep, Samsun, Eskişehir) ikamet eden ve rassal örnekleme yoluyla seçilen ve 1003 yetişkin örneklem grubunu oluşturmuştur. Örneklemin evreni temsil gücünü hesaplamada %1 güven aralığı ve %5 hata payı dikkate alındığında, 77.695.904 birimlik olan evreni temsil edecek olan minimum örneklem sayısı 664 olarak hesaplanmıştır (Hamburg, 1995). Elde edilen bu sonuca göre 1003 birimden oluşturulan örneklemin evreni temsil gücünün yeterli olduğu söylenebilir.

■ Tablo 1’de araştırmanın örneklem gruplarının özelliklerine ilişkin dağılımlar sunulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırma kapsamında geliştirilmiş üç farklı tutum ölçeği kullanılmıştır [bkz. ■ Ek 1]. Bu ölçeklerin özellikleri aşağıda açıklanmaktadır:

Türk Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Şehre Yönelik Tutum Ölçeği

Üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri şehre karşı tutumlarını belirlemek için ilgili literatür taranarak ve araştırmacılar tarafından şehir planlamacılar, toplum bilimcilerle ve üniversite öğrencilerinden oluşan bir grup ile yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda 37 ifadeden oluşan ölçek taslağı geliştirilmiştir. Ölçeğin kapsam geçerliği çalışması; 8 alan uz-

manından alınan görüşlerle tamamlanmıştır. Kapsam geçerliğiyle ilgili olarak uzmanlardan; taslak ölçekteki her bir maddenin öğrencilerin şehre karşı tutumlarını ölçebilme derecesini değerlendirmeleri istenmiştir. Başlangıçta 37 madde olarak hazırlanan veri toplama aracı uzman değerlendirmeleri doğrultusunda 4 maddesi çıkartılarak 33 maddeye indirilmiştir.

Çalışmada veriler, 1306 Türk üniversite öğrencisine taslak ölçeğin uygulanmasıyla elde edilmiş olup daha sonra ölçek maddelerinin; (i) madde ayırt ediciliği, (ii) yapı geçerliği ve (iii) güvenilirlik analizleri yürütülmüştür. Bu kapsamda ölçeğin madde-toplam değerlerini belirlemek amacıyla *Pearson çarpım momentler korelasyon analizi*, taslak ölçeğin yapısı hakkında fikir edinmek amacıyla *açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi* yapılmıştır. Ölçeğin iç güvenilirlik düzeyi ve maddelerin ayrışıklığını belirlemek için; ölçeğin *Cronbach alfa* iç tutarlılık katsayısı kullanılmıştır.

Elde edilen veriler kullanılarak, öncelikle bütün maddelere aynı puan verilen ve içtenlikle doldurulmadığı düşünülen anketler araştırma kapsamından çıkarılmış; frekans analizi sonucu yanlış girildiği belirlenen veriler kayıp veri olarak belirlenmiş ve kayıp verilere *seri ortalamaları* atanarak eksiksiz bir veri seti oluşturulmuştur. İkinci olarak, verilerin normal dağılım gösterip, göstermediğini belirlemek amacıyla merkezi yığılma [A. Ort: (105.70), Mod: (101) ve Medyan (104)] ölçüleri incelenmiş ve değerlerin bir birlerine çok yakın olduğu gözlenmiştir. Ayrıca Çarpıklık (.20) ve Basıklık [-.34] katsayıları ile bu katsayıların hataları [Çar. Hata: .20; Bas. Hata: .40] arasındaki oranlar incelenmiş ve [çar: .99; bas: -.85] elde edilen değerler -1.00 ile +1.00 arasında yer aldığı için dağılımın

■ Tablo 1. Örneklem gruplarının özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları.

Örneklem		Erkek	Kız				Toplam	
Cinsiyet	Türk öğrenciler	n	746	560				1306
		%	57.1	42.9				100
	Uluslararası öğrenciler	n	725	330				1055
		%	68.7	31.3				100
	Şehir halkı	n	789	241				1003
		%	78.7	21.3				100
Örneklem		18-24	24-34	35-44	45-54	55+	Toplam	
Yaş	Türk öğrenciler	n	1173	133				1306
		%	89.8	10.2				100
	Uluslararası öğrenciler	n	842	213				1055
		%	79.8	20.2				100
	Şehir halkı	n	152	337	259	163	92	1003
		%	15.2	33.6	25.8	16.3	9.2	100

çarpıklık ve basıklık katsayılarının normallik sınırları içerisinde bulunduğu değerlendirilmiştir. Normalliğin kesin göstergesi olarak ise Kolmogorov-Smirnov testi ($p=.20$) yapılmış ve sonuçların hem maddeler hem de toplam tutum puanları açısından normal dağılım sergilediği gözlenmiştir. Üçüncü aşamada ölçek taslağında yer alan madde ölçütlerinin özellikler açısından kişileri ayırt etmede ne kadar yeterli olduğunun belirlenmesi amacıyla madde-toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Madde-toplam korelasyonlarında elde edilen korelasyon katsayıları .31 ile .74 arasında ve istatistiksel olarak anlamlıdır.

Madde-toplam korelasyonunun hesaplanmasından sonra 1306 öğrenciden elde edilen veriler rassal olarak 1139’u açımlayıcı (AFA) 167’si ise doğrulayıcı faktör analizi (DFA) için kullanılmıştır. AFA için ilk olarak toplanan verilerin faktör analizi için uygunluğu ve örneklem yeterliliği açısından değerlendirilmesi amacıyla; Kaiser-Meyer-Olkin (KMO=.95) ve Bartlett küresellik testi uygulanmış ve elde edilen ki-kare ($\chi^2=3629.05$) değerinin faktör analizi için uygun olduğu ($p<.05$) ve örneklemin yeterli olduğu sonuçlarına varılmıştır (Kline, 1994; Rennie, 1997; Stapleton, 1997). Daha sonra, çalışmanın faktör analizinde temel bileşenler analizi sonucunda ölçek için varyansın %40.73’ünü açıklayan tek faktörlü bir yapı önerildiği görülmüştür. Varimax temel eksen döndürmeyle açımlayıcı faktör analizi yapıldığında ise, 33 maddenin tamamının $|.30|$ ’in üzerinde ve sadece bir faktörde yüklendiği belirlenmiş olup ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerleri .30 ile .51 arasında değişmektedir.

AFA sonucunda elde edilen faktörlere dayalı olarak 167 öğrenci grubundan elde edilen verilerle doğrulayıcı faktör analizi yapmak için LISREL 8.51 programı kullanılmıştır. Birçok araştırmacıya (Garson, 2008; Gorsuch, 1983; Hutcheson ve Sofroniou, 1999; Kline, 1979; MacCallum, Widaman, Zhang ve Hong, 1999) göre 167 gözlem doğrulayıcı faktör analizi yapılabilmesi için yeterlidir. Ölçeğin yapı geçerliğinin saptanması için yürütülen en küçük kareler yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen DFA çalışmasında öncelikle ölçeğe ilişkin olarak açımlayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen faktörlerin, doğrulayıcı faktör analizi sonuçları değerlendirilmeden önce tahmin edilen değerlerin teorik limitleri aşıp aşmadığı belirlenmiştir. Elde edilen sonuca göre teorik limitleri aşmayan değer tespit edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizine ilişkin ki-kare (χ^2) değeri ve istatistiksel anlamlılık düzeyleri saptanmıştır ($\chi^2=719.3$, $sd=482$, $p>.05$). Serbestlik derecesine bağlı olarak düşük ki-kare (χ^2) değeri, önerilen modelin toplanan veriye uygun olduğunu göstermiştir (Schumacker ve Lomax, 1996). Ayrıca modellere ait diğer uyum iyiliği indeksleri de (GFI=0.90, AGFI=0.80, RMR=0.07, RMSEA=0.04, SRMR=0.05) ölçek için önerilen modelin uygun olduğunu

göstermiştir (Anderson ve Gerbing, 1984; Cole, 1987; Marsh, Balla ve McDonald, 1988). Buna dayalı olarak da üniversitelerde öğrenim gören Türk öğrencilerin, öğrenim gördükleri şehirlere ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla 33 göstergeden (gözlenen değişken) oluşan tek faktörlü yapının kuramsal olarak desteklediği, yani ölçmek istediği amacı ölçmeye uygun olduğu söylenebilir. Ölçeğin iç tutarlılık düzeyi Cronbach alfa kat sayısı ile tespit edilmiştir olup Cronbach alfa kat sayısı .95 olarak hesaplanmıştır.

Sonuç olarak hem güvenilirlik hem de geçerlilik sonuçlarına dayalı olarak veri toplama aracının, Türk öğrencilerin öğrenim gördükleri şehre ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik tek faktörlü ve toplam 33 Likert tipi sorudan oluşan bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Öğrenciler, ölçekte yer alan her bir maddeye ilişkin tutumlarını; “Hiç Katılmıyorum” (1), “Katılmıyorum” (2), “Kısmen Katılıyorum” (3), “Katılıyorum” (4) ve “Kesinlikle Katılıyorum” (5) seçeneklerinden birisini işaretleyerek belirtmekle birlikte, tutumları daha ayırt edici bir şekilde belirleyebilmek için her bir maddeye ilişkin “Cevap Yok” (6) ve “Fikrim Yok” (7) seçenekleri de eklenmiştir. Ölçme aracından alınan en düşük puan 33 ve en yüksek puan 165 puandır. Alınan puan arttıkça, öğrencilerin şehre yönelik tutumları da olumlu yönde artmaktadır.

Uluslararası Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Şehre Yönelik Tutum Ölçeği

Genel anlamda üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri şehre yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla hazırlanan ve Türk öğrenciler üzerinde geçerlilik-güvenirlik çalışması yapılan veri toplama aracının, farklı kültürel özellikler gösteren ve Türkiye’de öğrenim gören uluslararası uyruklu öğrencilerin de tutumlarının belirlenmesinde kullanılıp, kullanılmayacağını tespit için ikinci bir uygulama daha yapılarak, tekrar geçerlilik-güvenirlik çalışmasında bulunulmuştur.

Çalışmada veriler, Türk öğrenciler üzerinde geliştirilen ölçeğin 1055 uluslararası üniversite öğrencisine uygulanmasıyla elde edilmiş olup daha sonra ölçek maddelerinin; (i) yapı geçerliği ve (ii) güvenilirlik analizleri yürütülmüştür. Bu kapsamda ölçeğin yapısı hakkında fikir edinmek amacıyla *açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi* yapılmıştır. Ölçeğin iç güvenilirlik düzeyi ve maddelerin ayrıışıklığını belirlemek için; ölçeğin Cronbach *alfa* iç tutarlılık katsayısı kullanılmıştır.

Elde edilen veriler kullanılarak, öncelikle bütün maddelere aynı puan verilen ve içtenlikle doldurulmadığı düşünülen anketler araştırma kapsamından çıkarılmış; frekans analizi sonucu yanlış girildiği belirlenen veriler kayıp veri olarak belirlendi ve kayıp verilere *seri ortalamaları* atanarak eksiksiz bir veri seti oluşturulmuştur. İkinci olarak, verilerin normal dağılım gösterip, göstermediğini belirlemek amacıyla merkezi yığılma [A. Ort:

(109.21), Mod: (120) ve Medyan (111)] ölçüleri incelenmiş ve değerlerin bir birlerine çok yakın olduğu gözlenmiştir. Ayrıca Çarpıklık (-.05) ve Basıklık (-.30) katsayıları ile bu katsayıların hataları (çar. hata: .18; bas. hata: .37) arasındaki oranlar incelenmiş ve (çar: .29; bas: .81) elde edilen değerler -1.00 ile +1.00 arasında yer aldığı için dağılımın çarpıklık ve basıklık katsayılarının normallik sınırları içerisinde bulunduğu değerlendirilmiştir. Normalliğin kesin göstergesi olarak ise Kolmogorov-Smirnov testi ($p=.20$) yapılmış ve sonuçların hem maddeler hem de toplam tutum puanları açısından normal dağılım sergilediği gözlenmiştir. Daha sonra 1055 öğrenciden elde edilen veriler rassal olarak 852'si açılımcı (AFA) 203'si ise doğrulayıcı faktör analizi (DFA) için kullanılmıştır. AFA için ilk olarak toplanan verilerin faktör analizi için uygunluğu ve örneklem yeterliliği açısından değerlendirilmesi amacıyla; Kaiser-Meyer-Olkin (KMO=.92) ve Bartlett küresellik testi uygulanmış ve elde edilen ki-kare ($\chi^2=3578.05$) değerinin faktör analizi için uygun olduğu ($p<.05$) ve örneklemin yeterli olduğu sonuçlarına varılmıştır. Daha sonra, çalışmanın faktör analizinde temel bileşenler analizi sonucunda ölçek için varyansın %41.29'unu açıklayan tek faktörlü bir yapı önerildiği görülmüştür. Varimax temel eksen döndürmeyle açılımcı faktör analizi yapıldığında ise, 33 maddenin tamamının $|.30|$ 'un üzerinde ve sadece bir faktörde yüklendiği belirlenmiş olup ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerleri .31 ile .54 arasında değişmektedir. Kapsam geçerliliğine etkisi uzman görüşleri doğrultusunda yeniden ele alınan 20. Maddenin (orman, yeşil ve piknik alanları fazladır) atılmasında bir sorun olmayacağı teyit edilerek söz konusu madde çıkartılmıştır.

AFA sonucunda elde edilen faktörlere dayalı olarak 203 öğrenci grubundan elde edilen verilerle doğrulayıcı faktör analizi yapmak için LISREL 8.51 programı kullanılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğinin saptanması için yürütülen en küçük kareler yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen DFA çalışmasında öncelikle ölçeğe ilişkin olarak açılımcı faktör analizi sonucunda elde edilen faktörlerin, doğrulayıcı faktör analizi sonuçları değerlendirilmeden önce tahmin edilen değerlerin teorik limitleri aşp aşmadığı belirlenmiştir. Elde edilen sonuçta göre teorik limitleri aşmayan değer tespit edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizine ilişkin ki-kare (χ^2) değeri ve istatistiksel anlamlılık düzeyleri saptanmıştır ($\chi^2=639.97$, $sd=430$, $p>.05$). Serbestlik derecesine bağlı olarak düşük ki-kare (χ^2) değeri, önerilen modelin toplanan veriye uygun olduğunu göstermiştir. Ayrıca modellere ait diğer uyum iyiliği indeksleri de (GFI=0.90, AGFI=0.81, RMR=0.07, RMSEA=0.04, SRMR=0.04) ölçek için önerilen modelin uygun olduğunu göstermiştir. Buna dayalı olarak da üniversitelerde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin, öğrenim gördükleri şehirlere ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla 32 göstergeden (gözlenen değişken) oluşan tek faktörlü yapının kuramsal olarak desteklendiği, yani ölçmek istediği amacı ölçmeye uygun ol-

duğu söylenebilir. Ölçeğin iç tutarlılık düzeyi Cronbach alfa kat sayısı ile tespit edilmiştir olup Cronbach alfa kat sayısı .90 olarak hesaplanmıştır.

Sonuç olarak hem güvenilirlik hem de geçerlilik sonuçlarına dayalı olarak veri toplama aracının, uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri şehre ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik tek faktörlü ve toplam 33 Likert tipi sorudan oluşan bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Öğrenciler, ölçekte yer alan her bir maddeye ilişkin tutumlarını; "Hiç Katılmıyorum" (1), "Katılmıyorum" (2), "Kısmen Katılıyorum" (3), "Katılıyorum" (4) ve "Kesinlikle Katılıyorum" (5) seçeneklerinden birisini işaretleyerek belirtmekle birlikte, tutumları daha ayırt edici bir şekilde belirleyebilmek için her bir maddeye ilişkin "Cevap Yok" (6) ve "Fikrim Yok" (7) seçenekleri de eklenmiştir. Ölçme aracından alınan en düşük puan 32 ve en yüksek puan 160 puandır. Alınan puan arttıkça, öğrencilerin şehre yönelik tutumları da olumlu yönde artmaktadır.

Şehir Halkının Üniversite Öğrencilerine Yönelik Tutum Ölçeği

Ölçek taslağı, şehir halkının üniversite öğrencilerine karşı tutumlarını belirlemek için ilgili literatür taranarak ve araştırmacılar tarafından şehir planlamacılar, toplum bilimcilerle ve şehir halkından oluşan gruplar ile yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda 15 maddeden oluşturulmuştur. Ölçeğin kapsam geçerliği çalışması; 5 alan uzmanından alınan görüşlerle tamamlanmıştır. Kapsam geçerliğiyle ilgili olarak uzmanlardan; taslak ölçekteki her bir maddenin *şehir halkının üniversite öğrencilerine karşı tutumlarını ölçebilme derecesini* değerlendirmeleri istenmiştir. Başlangıçta 15 madde olarak hazırlanan veri toplama aracı uzman değerlendirmeleri doğrultusunda 5 maddesi çıkartılarak 10 maddeye indirilmiştir.

Çalışmada veriler, taslak ölçeğin 1004 şehir halkına uygulanmasıyla elde edilmiş olup daha sonra ölçek maddelerinin; (i) madde ayırt ediciliği, (ii) yapı geçerliği ve (iii) güvenilirlik analizleri yürütülmüştür. Bu kapsamda ölçeğin madde-toplam değerlerini belirlemek amacıyla *Pearson çarpım momentler korelasyon analizi*, taslak ölçeğin yapısı hakkında fikir edinmek amacıyla *açılımcı ve doğrulayıcı faktör analizi* yapılmıştır. Ölçeğin iç güvenilirlik düzeyi ve maddelerin ayrışıklığını belirlemek için; ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı kullanılmıştır.

Elde edilen veriler kullanılarak, öncelikle bütün maddelere aynı puan verilen ve içtenlikle doldurulmadığı düşünülen anketler araştırma kapsamından çıkarılmış; frekans analizi sonucu yanlış girildiği belirlenen veriler kayıp veri olarak belirlendi ve kayıp verilere *seri ortalamaları* atanarak eksiksiz bir veri seti oluşturulmuştur. İkinci olarak, verilerin normal dağılım gösterip, göstermediğini belirlemek amacıyla merkezi yığılma [A. Ort: (29.35), Mod: (31) ve Medyan (30)] ölçüleri in-

celenmiş ve değerlerin bir birlerine çok yakın olduğu gözlenmiştir. Ayrıca Çarpıklık (.04) ve Basıklık (.57) katsayıları ile bu katsayıların hataları (çar. hata: .07; bas. hata: .15) arasındaki oranlar incelenmiş ve [çar: .64; bas: .37] elde edilen değerler -1.00 ile +1.00 arasında yer aldığı için dağılımın çarpıklık ve basıklık katsayılarının normallik sınırları içerisinde bulunduğu değerlendirilmiştir. Normallik kesin göstergesi olarak ise Kolmogorov-Smirnov testi ($p=.12$) yapılmış ve sonuçların hem maddeler hem de toplam tutum puanları açısından normal dağılım sergilediği gözlenmiştir. Üçüncü aşamada ölçek taslağında yer alan madde ölçütlerinin özellikler açısından kişileri ayırt etmede ne kadar yeterli olduğunun belirlenmesi amacıyla madde-toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Madde-toplam korelasyonlarında elde edilen korelasyon katsayıları .53 ile .83 arasında ve istatistiksel olarak anlamlıdır.

Madde-toplam korelasyonunun hesaplanmasından sonra 1001 kişiden elde edilen veriler rassal olarak 849’u açılımlayıcı (AFA) 152’si ise doğrulayıcı faktör analizi (DFA) için kullanılmıştır. AFA için ilk olarak toplanan verilerin faktör analizi için uygunluğu ve örneklem yeterliliği açısından değerlendirilmesi amacıyla; Kaiser-Meyer-Olkin (KMO=.83) ve Bartlett küresellik testi uygulanmış ve elde edilen ki-kare ($\chi^2=3620.44$) değerinin faktör analizi için uygun olduğu ($p<.05$) ve örneklemin yeterli olduğu sonuçlarına varılmıştır. Daha sonra, çalışmanın faktör analizinde temel bileşenler analizi sonucunda ölçek için varyansın %48.55’ini açıklayan tek faktörlü bir yapı önerildiği görülmüştür. Varimax temel eksen döndürmeyle açılımlayıcı faktör analizi yapıldığında ise, 33 maddenin tamamının $|.30|$ ’un üzerinde ve sadece bir faktörde yüklendiği belirlenmiş olup ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerleri .39 ile .57 arasında değişmektedir.

AFA sonucunda elde edilen faktörlere dayalı olarak 152 kişiden elde edilen verilerle doğrulayıcı faktör analizi yapmak için LISREL 8.51 programı kullanılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğinin saptanması için yürütülen en küçük kareler yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen DFA çalışmasında öncelikle ölçeğe ilişkin olarak açılımlayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen faktörlerin, doğrulayıcı faktör analizi sonuçları değerlendirilmeden önce tahmin edilen değerlerin teorik limitleri aşp aşmadığı belirlenmiştir. Elde edilen sonuca göre teorik limitleri aşmayan değer tespit edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizine ilişkin ki-kare (χ^2) değeri ve istatistiksel anlamlılık düzeyleri saptanmıştır ($\chi^2=67.95$, $sd=28$, $p>.05$). Serbestlik derecesine bağlı olarak düşük ki-kare (χ^2) değeri, önerilen modelin toplanan veriye uygun olduğunu göstermiştir. Ayrıca modellere ait diğer uyum iyiliği indeksleri de (GFI=0.92, AGFI=0.90, RMR=0.04, RMSEA=0.05, SRMR=0.05) ölçek için önerilen modelin uygun olduğunu göstermiştir. Buna dayalı olarak da şehir halkının üniversite öğrencilerine karşı tutumlarını belirlemek amacıyla 10 göstergeden (gözlenen değişken) oluşan tek

faktörlü yapının kuramsal olarak desteklendiği, yani ölçmek istediği amacı ölçmeye uygun olduğu söylenebilir. Ölçeğin iç tutarlılık düzeyi Cronbach alfa kat sayısı ile tespit edilmiştir olup Cronbach alfa kat sayısı .84 olarak hesaplanmıştır.

Sonuç olarak hem güvenilirlik hem de geçerlilik [açımlayıcı (AFA) ve doğrulayıcı (DFA) faktör analizi] sonuçlarına dayalı olarak veri toplama aracının, şehir halkının üniversitelerde öğrenim gören öğrencilere ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik tek faktörlü ve toplam 10 Likert tipi sorudan oluşan bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Şehir halkı, ölçekte yer alan her bir maddeye ilişkin tutumlarını; “Hiç Katılmıyorum” (1), “Katılmıyorum” (2), “Kısmen Katılıyorum” (3), “Katılıyorum” (4) ve “Kesinlikle Katılıyorum” (5) seçeneklerinden birisini işaretleyerek belirtmekle birlikte, tutumları daha ayırt edici bir şekilde belirleyebilmek için her bir maddeye ilişkin “Cevap Yok” (6) ve “Fikrim Yok” (7) seçenekleri de eklenmiştir. Ölçme aracında yer alan 1, 5, 6, ve 7. sorular olumsuz tutumu ifade etmektedir ve ters puanlanması gerekmektedir. Ölçme aracından alınan en düşük puan 10 ve en yüksek puan 50 puandır.

Verilerin Analizi

Araştırmada veriler, ölçeklerin örneklem grubunu oluşturan bireylere uygulanması yoluyla elde edilmiştir. Anketin cevaplandırma süresinin yaklaşık 10–15 dakika sürdüğü gözlenmiştir. Araştırmanın işlem boyutu dört (4) aşamadan oluşmuştur. Bu aşamalara ilişkin ayrıntılar aşağıda sunulmuştur:

- **Birinci Aşama:** Araştırmada istatistiksel çözümlemelere geçilmeden önce, demografik değişkenler gruplandırılmış, bunun ardından uygulanan ölçek üzerindeki maddeler 5’li Likert sistemiyle puanlandırılmıştır.
- **İkinci Aşama:** Araştırma grubunu oluşturan velilerin demografik özelliklerini belirleyici frekans (η) ve yüzde (%) değerleri çıkarılarak; ölçek puanları için ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (SS) puanları hesaplanmıştır.
- **Üçüncü Aşama:** Hipotez testlerine geçilmeden önce parametrik test varsayımları kontrol edilmiştir. Bu kapsamda her bir araştırma sorusu için değişken grupları bağlamında normallikleri Kormogrov-Smirnov testiyle kontrol edilmiş ($p>.05$) ve değişken gruplarının normal dağılım göstermesinden dolayı araştırmada parametrik hipotez testleri kullanılmıştır.
- **Dördüncü Aşama:** Örneklem gruplarını oluşturan bireylerin, tutum puanlarının; (i) *cinsiyet* değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için *t-testi*; (ii) *yaş* değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için *ANOVA testi*; (iii) ANOVA testi sonrasında elde edilen farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için *Tukey testi* kullanılmıştır.

Tablo 2. Tutum puanlarının ortalama ve standart sapmaları.

Tutumlar	n	$\bar{x}$	SS	Ölçekten alınabilecek minimum ve maksimum puanlar
Türk öğrencilerin tutum puanları	1306	99.95	20.08	33-165
Uluslararası öğrencilerin tutum puanları	1055	111.34	19.05	32-160
Şehir halkının tutum puanları	1003	29.35	4.84	10-50

Bulgular

Tutum Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistiksel Bulgular

Tablo 2’de araştırmaya katılan Türk ve uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri şehre, şehir halkının ise bu öğrencilere yönelik tutum puanlarına ilişkin aritmetik ortalama, standart sapma ve ölçeklerden alınabilecek minimum ve maksimum değerleri sunulmuştur.

Tabloda görüldüğü üzere araştırmaya katılan Türk öğrencilerin öğrenim gördükleri şehre ilişkin tutumları 99.95 ortalama ile *orta* seviyede olup, uluslararası öğrencilerin tutumları ise 111.34 ortalama ile *orta-üstü* seviyededir. Bu karşın şehir halkının üniversite öğrencilerine yönelik tutumları 29.35 ortalama ile *alt-orta* seviyededir.

Tutum Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 3’te araştırmaya katılan Türk ve uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri şehre, şehir halkının ise bu öğrencilere yönelik tutum puanlarının cinsiyet değişkeni açısından farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere gerçekleştirilen t-testi sonuçları sunulmuştur.

Tabloda görüldüğü üzere araştırmaya katılan Türk ve uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri şehre, şehir halkının ise bu öğrencilerine yönelik tutumlarında cinsiyet değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmamıştır ($p>.05$).

Tablo 3. Tutum puanlarının cinsiyet değişkenine göre t- testi sonuçları.

Tutumlar	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	SS	t	sd	p
Türk öğrencilerin tutum puanları	Kız	560	100.75	19.68	1.24	1304	.21
	Erkek	746	99.35	20.36			
Uluslararası öğrencilerin tutum puanları	Kız	330	111.26	17.31	-.10	1053	.91
	Erkek	725	111.39	19.81			
Şehir halkının tutum puanları	Kız	214	29.62	4.34	.90	1001	.36
	Erkek	789	29.28	4.97			

Tutum Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 4’te araştırmaya katılan Türk ve uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri şehre ilişkin tutum puanlarının yaş değişkeni açısından farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere gerçekleştirilen t-testi sonuçları sunulmuştur.

Tabloda görüldüğü üzere araştırmaya katılan Türk ve uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri şehre ilişkin tutumlarında yaş değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmamıştır ($p>.05$).

Tablo 5’te araştırmaya katılan şehir halkının üniversite öğrencilerine yönelik tutum puanlarının yaş değişkeni açısından farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere gerçekleştirilen ANOVA sonuçları sunulmuştur.

Tabloda görüldüğü üzere araştırmaya katılan şehir halkının üniversite öğrencilerine ilişkin tutumlarında yaş değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmamıştır ($p>.05$).

Tutum Puanlarının Şehir Değişkenlerine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 6’da araştırmaya katılan Türk ve uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri şehir, şehir halkının ise bu öğrencilere yönelik tutum puanlarının şehir değişkeni açısından farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere gerçekleştirilen ANOVA sonuçları sunulmuştur.

Tabloda görüldüğü üzere araştırmaya katılan Türk ve uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri şehre, şehir halkının

■ **Tablo 4.** Türk ve uluslararası öğrencilerin tutum puanlarının yaş değişkenine göre t- testi sonuçları.

Tutumlar	Yaş	n	$\bar{x}$	SS	t	sd	p
Türk öğrencilerin tutum puanları	18–24	1173	100.14	19.80	1.05	1304	.29
	25+	133	98.21	22.35			
Uluslararası öğrencilerin tutum puanları	18–24	842	111.35	18.91	.01	1053	.98
	25+	213	111.33	19.65			

ise üniversite öğrencilerine yönelik tutumlarında şehir değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır ($p < .05$).

ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analiz tekniklerine geçilmiştir. Türk öğrencilerin tutum puanlarının şehir değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Tukey testi sonucunda Bursa ve diğer şehirler (Ankara, İstanbul, İzmir, Eskişehir, Samsun, Erzurum, Gaziantep ve Manisa) arasında Bursa’da öğrenim gören öğrenciler grubu lehine istatistiksel olarak ($p < .01$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Ayrıca Türk öğrencilerin şehirlere göre tutum puan ortalamaları değerlendirildiği zaman en yüksek üç şehir sırasıyla Bursa, İzmir ve Samsun iken, en düşük üç şehir ise Manisa, Erzurum ve İstanbul’dur.

Uluslararası öğrencilerin tutum puanlarının şehir değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Tukey testi sonucunda Samsun ve diğer şehirler (Ankara, İstanbul, İzmir, Eskişehir, Bursa, Erzurum, Gaziantep ve Manisa) arasında Samsun’da öğrenim gören öğrenciler grubu lehine istatistiksel olarak ($p < .01$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Ayrıca uluslararası öğrencilerin şehirlere göre tutum puan ortalamaları değerlendirildiği zaman en yüksek üç şehir sırasıyla Samsun, Bursa ve Eskişehir iken, en düşük üç şehir ise Manisa, Ankara ve Erzurum’dur.

■ **Tablo 6.** Tutum puanlarının şehir değişkenine göre ANOVA sonuçları.

Tutumlar		Kareler toplamı	SD	Kareler ortalaması	F	p
Türk öğrencilerin tutum puanları	Gruplar arası	47419.45	8	5927.43	16.05	.00
	Grup içi	478921.40	1297	369.25		
	Toplam	526340.86	1305			
Uluslararası öğrencilerin tutum puanları	Gruplar arası	42125.99	8	5265.74	16.16	.00
	Grup içi	340713.94	1046	325.73		
	Toplam	382839.93	1054			
Şehir halkının tutum puanları	Gruplar arası	1052.86	6	175.47	7.76	.00
	Grup içi	22505.35	996	22.59		
	Toplam	23558.21	1002			

■ **Tablo 5.** Şehir halkının tutum puanlarının yaş değişkenine göre ANOVA sonuçları.

	Kareler toplamı	SD	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	45.035	4	11.259	.478	.752
Grup içi	23513.184	998	23.560		
Toplam	23558.219	1002			

Şehir halkının tutum puanlarının şehir değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Tukey testi sonucunda İzmir ve bazı şehirler (İstanbul, Samsun, Eskişehir) arasında İzmir halkı lehine istatistiksel olarak ($p < .01$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Ayrıca şehir halkının şehirlere göre tutum puan ortalamaları değerlendirildiği zaman en yüksek üç şehir sırasıyla İzmir, Ankara, Gaziantep iken, en düşük üç şehir ise Samsun, Eskişehir ve İstanbul’dur.

Tutum Puanlarının Konaklama Değişkenlerine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

■ Tablo 7’de araştırmaya katılan Türk ve uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri şehre ilişkin tutum puanlarının konaklama (yurt, öğrenci evi ve aile yanı) değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere gerçekleştirilen ANOVA sonuçları sunulmuştur.

Tablo 7. Türk ve uluslararası öğrencilerin tutum puanlarının konaklama değişkenine göre ANOVA sonuçları.

Tutumlar		Kareler toplamı	SD	Kareler ortalaması	F	p
Türk öğrencilerin tutum puanları	Gruplar arası	1006.46	2	335.48	.83	.47
	Grup içi	525334.40	1303	403.48		
	Toplam	526340.86	1305			
Uluslararası öğrencilerin tutum puanları	Gruplar arası	1031.77	2	343.92	.94	.41
	Grup içi	381808.16	1052	363.28		
	Toplam	382839.93	1054			

Tabloda görüldüğü üzere araştırmaya katılan Türk ve uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri şehre ilişkin tutumlarında konaklama değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmamıştır ($p>.05$).

Tutum Puanlarının Bursluluk Değişkenine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 8'de araştırmaya katılan Türk ve uluslararası öğrencilerin tutum puanlarının bursluluk değişkeni açısından farklılaşmış farklılaşmadığını belirlemek üzere gerçekleştirilen t-testi sonuçları sunulmuştur.

Tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılan Türk ve uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri şehre ilişkin tutumlarında bursluluk değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmamıştır ($p>.05$).

Tartışma

Bu araştırmada, Türk ve uluslararası üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri şehre, şehir halkının ise üniversite öğrencilerine ilişkin tutumlarını belirlemek amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek üzere farklı şehirlerdeki 1306 Türk öğrenciden, 1055 uluslararası öğrenciden ve 1003 şehir halkından toplanan veriler irdelenmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgular Türk öğrencilerin öğrenim gördükleri şehre ilişkin tutumlarının orta seviyede buna karşın uluslararası öğrencilerin ise orta-üstü seviyede olduğunu göstermiştir.

Araştırmalar öğrenci tutumlarının bir göstergesi olan memnuniyetinin pek çok değişken ile ilişkili olduğunu ortaya koy-

maktadır. Bu kapsamda yapılan araştırmalarda öğrencinin sahip olduğu özellikler (Denson, Loveday ve Dalton, 2010; Mooney, 2010) ve üniversitelerin özelliklerinin (Mavondo, Tsarenko ve Gabbott, 2004) memnuniyetle direk ilişkisi olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca üniversitenin saygınlığı, istenen programın olması, aile ve arkadaşların etkisi, eve uzaklık, konaklama olanakları, burs imkânları, iş olanakları, sınav sonuçları, kalite, okurken çalışma imkânı, konum ve prestij (Baykar ve Şahin, 2011; Verma, 2011; UCL, 2015) gibi unsurların da öğrencilerin buldukları üniversiteyi seçmelerinde etkili saptanmıştır. Literatürde yer alan çalışmaların çoğunluğunun genel olarak Türk öğrencilerin uyum sorunlarını temel aldığı, uluslararası öğrencilerin uyum sorunlarına ilişkin araştırmaların az sayıda olduğu görülmektedir. Özellikle uluslararası öğrencilerin eğitim için geldikleri şehirlere yönelik tutumlarının araştırıldığı fazla çalışma olmadığından, çalışmada elde edilen bulguların karşılaştırılmasını sınırlıdır. Buna karşın araştırma sonuçları ile özellikle Türkiye Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin Türkiye'ye uyum sağalmalarına ilişkin yapılan araştırmaların bulgularıyla örtüşmektedir (Allaberdiev, 2007; Azmaz, 1995; Enhoş, 1994). Ayrıca uluslararası ve Türk öğrencilerine sorunlarının karşılaştırıldığı bir çalışmada uluslararası öğrencilerin Türk öğrencilerden daha fazla sorunları olmasına karşın söz konusu sorunların daha çok üniversite yaşamıyla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Çöllü ve Öztürk, 2010; Esentürk-Ercan, 1998; Traş ve Güngör, 2011). Son yıllarda TİKA, Yurtdışı Türkler Başkanlığı ve üniversitelerin başlattıkları atılımlarla uluslararası öğrencilerin konaklama, yemek gibi sorunlarının çözülmesinin uluslararası öğrencilerin şehre karşı tutumlarını da etkilediği

Tablo 8. Türk ve uluslararası öğrencilerin tutum puanlarının bursluluk değişkenine göre t- testi sonuçları.

Tutumlar	Bursluluk	n	χ	SS	t	sd	p
Türk öğrencilerin tutum puanları	Alıyor	552	100.14	20.12	.30	1290	.76
	Almıyor	744	99.80	20.13			
Uluslararası öğrencilerin tutum puanları	Alıyor	539	113.66	19.25	4.04	1048	.00
	Almıyor	511	108.93	18.60			

söylenbilir. Benzer bir çalışma da 2014 yılında “Key influencers of international student satisfaction in Europe” başlığında 10 AB ülkesinden 6923 uluslararası öğrencinin öğrenci deneyimleri üzerine gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğunun şehir ve kültüre karşı pozitif algıların olduğu saptanmıştır. Birçok öğrenci, özellikle mimari, tarihi binalar ve parklar ve nehirler açısından kentin güzelliği hakkında olumlu yorumlar yapmışlardır. Küçük şehirlerdeki öğrenciler büyük şehirdekilere göre daha düşük algıya sahip olduklarını belirtmelerine karşın entegrasyon ve uyum kolaylığı açısından daha küçük şehir elverişli olduğunu ifade etmişlerdir. Küçük şehirlerden öğrenciler büyük bir şehrin heyecanını keşfetmek isterken, büyük şehirlerden gelen öğrenciler genellikle küçük şehirlere özlem duymaktadırlar (van der Beek ve van Aart, 2014).

Şehir halkı, üniversite öğrencilerine karşı alt-orta seviyede bir tutum göstermektedir. Araştırmada elde edilen sonuçlar Türkiye’nin çeşitli şehirlerinden gerçekleştirilen benzer araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir (Ada ve Bilgili, 2008; Taşçı, Gökalp, Kumtepe, Kumtepe ve Toprak, 2011; Torun, 2005, Torun, Öztürk ve Gelibolu, 2009). Yine yapılan bazı araştırmalarda şehir halkının öğrencilere yönelik düşük tutumlarının derinlemesine incelenmiştir. Bu kapsamda şehir halkının üniversite öğrencilerinden dolayı sorun olarak algıladığı konuların başında öğrencilerin kiraladıkları evleri temiz kullanmamaları, komşuluk ilişkilerine riayet etmemeleri, şehirde güvenlik sorunu oluşturmaları gelmektedir. Özellikle küçük şehirlerde öğrencilerin aile ve ahlaki değerlere ters tutumları, serbest davranışları, serbest kız-erkek ilişkileri ve sosyal çevreye verdikleri -gürültü gibi- zararlar büyük şehirlerden daha yüksektir. Elde edilen bulgular bir bütün olarak irdelendiğinde, şehir halkının öğrencilere tutumunun düşük olmasının öğrencilerin tutumlarını da etkilediğinin söylenebilir. Bu nedenle şehir halkının üniversite öğrencilerine bakış açılarının ve tutumlarının iyileştirilmesi öğrencilerin şehre olan tutumlarına olumlu katkı sağlayacaktır.

Araştırmada ele alınan tutumların öğrenci ve şehir halkının bir kısım özelliklerine göre değerlendirmesine ilişkin olarak elde edilen önemli sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

- Hem öğrencilerin hem de şehir halkının tutumların cinsiyete göre farklılaşmamaktadır.
- Öğrencilerin ve şehir halkının tutumların yaş gruplarına göre farklılaşmamaktadır.
- Türk öğrencilerin şehirlere göre tutum puan ortalamaları değerlendirildiği zaman en yüksek üç şehir sırasıyla Bursa, İzmir ve Samsun iken, en düşük üç şehir ise Manisa, Erzurum ve İstanbul’dur.
- Uluslararası öğrencilerin şehirlere göre tutum puan ortalamaları değerlendirildiği zaman en yüksek üç şehir sırasıyla Samsun, Bursa ve Eskişehir iken, en düşük üç şehir ise Manisa, Ankara ve Erzurum’dur.

- Türk ve uluslararası öğrencilerin tutumları konakladıkları yere göre farklılaşmamaktadır.
- Türk öğrencilerin tutumları bursluluk durumlarına göre farklılaşmamaktadır.
- Burs alan uluslararası öğrencilerin tutumları almayan uluslararası öğrencilere göre daha yüksektir.

Yukarıdaki bulgular bir bütün olarak ele alındığında basında yer alan öğrenci şehri (örneğin Bursa, İzmir, Eskişehir) olarak yansıtılan şehirlerde öğrenim görmek ve özellikle uluslararası öğrencilerde burs alma öğrencilerin şehre karşı tutumlarını pozitif etkilemektedir. Buna karşın özellikle İstanbul gibi geçim standardı yüksek, ulaşım ve barınma sorunun olduğu şehirler ise öğrencilerin şehre karşı tutumlarını negatif olarak etkilemektedir.

Araştırmada elde edilen en önemli iki bulgu şehir halkının üniversite öğrencilerine karşı tutumlarının düşüklüğü ve uluslararası öğrencilerde bursluluk durumlarının tutumları pozitif etkilemesidir. Bu durum (karşı tarafa olan olumsuz tutum) Türkiye’de özellikle toplumun büyük bir kısmında görülen sosyolojik bir sorundur. Sonuç olarak;

- Üniversite eğitimin kalitesini artırmak için sadece fiziksel yapılara ve eğitim içeriğinin kalitesine değil, üniversitenin bulunduğu şehirlerdeki halkın öğrencilere karşı tutumlarının olumlu yönde geliştirilmesine de önem verilmelidir.
- Hızlı bir üniversiteleşme sürecindeki Türkiye’de üniversitenin hızlı büyümesi alt yapı eksikliğini ortaya çıkarmaktadır. Bu durum özellikle öğrenci-halk arasındaki iletişimlerinin olumsuzluğunu ortaya çıkmakta, halkın üniversite ile ilgili haberleri aldığı birinci ve en yaygın kaynak öğrenciler olmasından dolayı halk-üniversite ilişkilerini derinden etkileyebilmektedir. Bu kapsamda üniversite yönetimlerinin halkla ilişkiler departmanlarının daha etkin çalışmalar yürütmeleri gereklidir.
- Yapılan bu araştırmanın sonuçlarının güvenilir olması için muhtemel araştırma ve ölçüm hatasına neden olabilecek uygulamalardan kaçınılmasına dikkat edilmesine karşın, araştırmada verilerin kısıtlı bir bölgeden elde edilmesi, araştırma sonuçlarının doğrulanmasını gerektirmektedir. Dolayısıyla daha sonra yapılacak araştırmanın daha geniş örneklemelerde ve farklı modellerin birlikte kullanımı ile literatüre katkı sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Ada, Ş. ve Bilgili, A. S. (2008). *Üniversitenin şehrin sosyo-ekonomik kalkınmasına etkisi (Atatürk Üniversitesi örneği)*. 19 Ekim 2016 tarihinde <www.deu.edu.tr/userweb/iibf_kongre/dosyalar/ada.pdf> adresinden erişildi.
- Akçakanat, T., Çarıklı, İ. ve Dulupçu, M. A. (2010). Üniversite öğrencilerinin buldukları il merkezine ekonomik katkıları ve harcama eğilimleri: Isparta 2003–2009 yılları örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22, 165–178.

- Allaberdiyev, P. (2007). *The adaptation levels at the students who come to Turkey for higher education purposes from Turkic Republics*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Altbach, P. G., and Knight, J. (2007). The internationalization of higher education: Motivations and realities. *Journal of Studies in International Education*, 11(3-4), 290-305.
- Anderson, J. C., and Gerbing, D. (1984). The effect of sampling error on convergence, improper solutions, and goodness-of-fit indices for maximum likelihood confirmatory factor analysis. *Psychometrika*, 49, 155-173.
- Azamaz, S. (1995). *Orta Asya Cumhuriyetlerinden gelen Uludağ üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin uyum düzeylerini etkileyen bazı etmenler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Balkar, B. ve Şahin, S. (2011). *Üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri üniversiteyi seçme nedenleri ve üniversitelere yükledikleri roller*. Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar (UYK-2011) (pp. 2055-2063), İstanbul.
- Ceyhan, M. S. ve Güney, G. (2011). Bartın Üniversitesi'nin Bartın ilinin ekonomik gelişimine 20 yıllık projeksiyonda katkılarının değerlendirilmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 183-207.
- Cole, D. A. (1987). Utility of confirmatory factor analysis in test validation research. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55(4), 584-594.
- Çöllü, E. F. ve Öztürk, Y. E. (2010). Türk cumhuriyetleri, Türk ve akraba topluluklarından Türkiye'ye yükseköğrenim görmek amacıyla gelen öğrencilerinin uyum ve iletişim sorunları (Konya Selçuk Üniversitesi örneği). *Journal of Azerbaijani Studies*, 6(18), 223-239.
- Dalğar, H., Tunç, H. ve Kaya, M. (2009). Bölgesel kalkınmada yükseköğretim kurumlarının rolü ve Bucak örneği, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 39-50.
- Denson, N., Loveday, T., and Dalton, H. (2010). Student evaluation of courses: What predicts satisfaction? *Higher Education Research and Development*, 29(4), 339-356.
- Enhoş, A. (1994). *Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile diğer Türk topluluklarından gelen ve YURTKUR yurtlarında barınan öğrencilerin genel özellikleri içinde buldukları durum ve beklentileri*, Ankara: Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü.
- Ergun, C. (2014). Üniversite ve kent ilişkisi üzerine görüşler: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(31), 216-237.
- Esentürk-Ercan, L. (1998). *Yabancı uyruklu ve Türk üniversite öğrencilerine ait sorunların bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Foskett, N., and Maringe, F. (Eds.) (2010). *Globalization and internationalization in higher education: Theoretical, strategic and management perspectives*. London: Bloomsbury Publishing.
- Garson, D. G. (2008). *Factor analysis: Statnotes*. 21 Kasım 2016 tarihinde <<http://www2.chass.ncsu.edu/garson/pa765/factor.htm>> adresinden erişildi.
- Gorsuch, R. L. (1983). *Factor analysis*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Görkemli, H. N. (2009). Selçuk Üniversitesi'nin Konya kent ekonomisine etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 169-186.
- Hamburg, M. (1985). *Basic statistics: A modern approach*. New York: Harcourt, Brace Jovanovich.
- Huggins, R., and Cooke, P. (1997). The economic impact of Cardiff University: Innovation, learning and job generation. *GeoJournal*, 41(4), 325-337.
- Hutcheson, G., and Sofroniou, N. (1999). *The multivariate social scientist: Introductory statistics using generalized linear models*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- İşık, Ş. (2008). Türkiye'de üniversitelerin kentleşme üzerine etkileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(3), 159-181.
- Kaşlı, M. ve Serel, A. (2008). Üniversite öğrenci harcamalarının analizi ve bölge ekonomilerine katkılarını belirlemeye yönelik bir araştırma, *Yönetim ve Ekonomi*, 15(2), 99-113.
- Kline, P. (1979). *Psychometrics and psychology*. London: Academic Press.
- Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis*. New York, NY: Routledge.
- Knight, J. (2004). Internationalization remodeled: definition, approaches, and rationales. *Journal of Studies in International Education*, 8(1), 5-31.
- Knight, J. (2008). *Higher education in turmoil: The changing world of internationalization*. Rotterdam: Sense Publishers.
- MacCallum, R. C., Widaman, K. F., Zhang, S., and Hong S. (1999). Sample size in factor analysis. *Psychological Methods*, 4(1), 84-99.
- Marsh, H. W., Balla, JR., and McDonald, R. P. (1988). Goodness-of-fit indexes in confirmatory factor analysis: The effects of sample size. *Psychological Bulletin*, 103(3), 391-410.
- Mavondo, F. T., Tsarenko, Y., and Gabbott, M. (2004). International and local student satisfaction: Resources and capabilities perspective. *Journal of Marketing for Higher Education*, 14(1), 41-60.
- McMillan, J., and Schumacher, S. (2006). *Research in education evidence-based inquiry*. London: Pearson.
- Mooney, M. (2010). Religion, college grades, and satisfaction among students at elite colleges and universities. *Sociology of Religion*, 71(2), 197-215.
- Paige, R. M., and Mestenhauser, J. A. (1999). Internationalizing educational administration. *Educational Administration Quarterly*, 35(4), 500-517.
- Polat, İ. ve Kılıç, E. (2013). Türkiye'de çok kültürlü eğitim ve çok kültürlü eğitimde öğretmen yeterlilikleri. *Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 321-351.
- Rennie, K. M. (1997). *Exploratory and confirmatory rotation strategies in exploratory factor analysis*. (ERIC Document Reproduction Service No. ED406446).
- Ricci, M. (1997). The urban role of a New University: A case study of Cheeti-Pescara, Abruzzo, Italy. *GeoJournal*, 41(4), 319-324.
- Schumacker, R. E., and Lomax, R. G. (1996). *A beginner's guide to structural equation modeling*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Stapleton, C. D. (1997). *Basic concepts in exploratory factor analysis as a tool to evaluate score validity: A right-brained approach*. (ERIC Document Reproduction Service No. ED407419).
- Sürmeli, F. (2008). *Anadolu Üniversitesinin Eskişehir'e etkileri ve şehrin üniversiteyi algılayışı*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Taşcı, D., Gökalp, E., Kumtepe, G. E., Kumtepe, T. A. ve Toprak, E. (2011). Kentin üniversite algısı: Anadolu Üniversitesi ve Eskişehir örneği. *Amme İdaresi Dergisi*, 44(2), 131-146.
- Torun, İ. (2005). Yöre halkının üniversiteye bakışı ve beklentileri: Niğde Üniversitesi örneği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 156-176.
- Torun, İ., Öztürk, S. ve Gelibolu, L. (2009). Yöre halkının üniversiteye bakışı ve beklentileri: Kars Kafkas Üniversitesi örneği. *Mans Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(21), 169-189.
- Traş, Z. ve Güngör H. C. (2011). Avrupa ülkelerinden gelen Türk asıllı üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve sosyal bağlılıkları üzerine nitel bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25, 261-271.
- UCL (2015). *10 reasons for choosing us*. 21 Kasım 2016 tarihinde <<http://www.ioe.ac.uk/studentInformation>> adresinden erişildi.
- Van der Beek, C., and van Aart, J. (2014). *Key influencers of international student satisfaction in Europe*. Eindhoven: StudyPortals.
- Verma, S. (2011). *10 top reasons to choose Harvard University*. 21 Kasım 2016 tarihinde <<http://studyusa.learnhub.com>> adresinden erişildi.
- Wächter, O. (1999). *Internationalisation in higher education – a paper and seven essays on international cooperation in the tertiary sector*. Bonn: Lemmens.

■ Ek 1.

Türk/Uluslararası Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Şehre Yönelik Tutum Ölçeği	Şehir Halkının Üniversite Öğrencilerine Yönelik Tutum Ölçeği
<ol style="list-style-type: none"> 1. Hava temizdir. 2. Ulaşım hizmetleri yeterlidir. 3. Ev bulmak kolaydır. 4. Kiralar düşüktür. 5. Yaşam ucuzdur. 6. Yemekler lezzetli, çeşitli ve kalitelidir. 7. Yeterli sayıda AVM vardır. 8. Aradığım her şeyi kolayca bulabiliyorum. 9. Eğlence merkezleri (sinema, tiyatro, konser) yeterlidir. 10. Her türlü spor yapma imkânı vardır. 11. Ulaşım kolay, güvenli ve ucuzdur. 12. Yiyecek ve içecekler ucuzdur. 13. Sağlık hizmetleri yeterlidir. 14. Temizlik hizmetlerine dikkat edilir. 15. Halk yardımseverdir. 16. Görüntü kirliliği yoktur. 17. Fuar, festival, şölen, şenlik gibi sosyal kültürel etkinlikler yeterlidir. 18. Belediye tahsilat hizmetleri hızlı ve kolaydır. 19. Yüzme-havuz, plaj, deniz imkânları vardır. 20. Orman, yeşil ve piknik imkânları fazladır. 21. Güvenlik üst düzeydedir, günün her saatinde korkmadan dışarı çıkılabilir. 22. Kamu görevlilerinin iletişim düzeyi yüksektir ve onlarla sorun yaşamam. 23. Şikâyetlerimi kolaylıkla iletebilir ve çözümünü sağlayabilirim. 24. Eğitim imkânları (kurs, dersane, özel okul, eğitim merkezleri gibi) çeşitli ve yeterlidir. 25. Bilimsel faaliyetler yeterlidir (seminer, konferans, sempozyum gibi). 26. Okulu bitirince de yaşamaya devam etmek isterim. 27. Üniversite mezunları için yeterli düzeyde istihdam olanağı vardır. 28. Sıkılmadan vakit geçirebiliyorum. 29. Esnafı dürüst ve yardımsever buluyorum. 30. Alt yapı yeterlidir. 31. Müzeler vardır ve şehrin tarihi dokusu zengindir. 32. Yabancılara iyi davranılır, ayrımcılık yapılmaz. 33. Uluslararası ulaşım imkânları vardır. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Halkın ahlakını bozuyorlar. 2. Şehrimizin ekonomik gelişmesine katkı sağlıyorlar. 3. Şehrimizin tanıtımına hizmet ediyorlar. 4. Bilgi ve görgümüzü artırıyorlar. 5. Aile değerlerine aykırı davranışlar sergiliyorlar. 6. Şehri kirletiyorlar. 7. Gürültü yapıyorlar. 8. Keşke daha fazla sayıda olsalar. 9. Şehrimizin kültürü için zenginliktir. 10. Yaptıkları eğitsel faaliyetlerle şehrimizdeki bilimsel bilgiyi artırıyorlar.